

Vissen binnen de rente van het IJsselmeer

Dit voorjaar heeft minister Schouten van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit het Actieplan toekomstbestendig visserijbeheer IJsselmeergebied naar de Tweede Kamer gestuurd. “Een unicum”, stelt Joop Bongers, directeur van Sportvisserij Nederland. “Dit is voor het eerst dat alle betrokken partijen constructief met elkaar aan het werk gaan.”

Het IJsselmeer is in principe een statische badkuip met rechte wanden.

“Noem het gerust een klein wonder”, zegt Joop Bongers, directeur Sportvisserij Nederland, over het Actieplan toekomstbestendig visserij-beheer IJsselmeergebied. Een plan dat nu door een brede coalitie van betrokkenen is onder-tekend. “Aan de ene kant was iedereen het er al meer dan tien jaar over eens dat het zo niet langer kon. Zelfs de vissers binnen de Producentenorganisatie IJsselmeer constateerden al langer dat er te veel vissers op het IJssel- en Markermeer actief zijn. En ook Sportvisserij Nederland en de Vogelbescherming trokken regelmatig aan de bel. Maar toch kregen partijen het niet voor elkaar om met de

overheid stappen te zetten richting een duurzame visserij. Iedereen baalde daarvan; ieder kwartaal werd er weer overleg gevoerd en net zo vaak leverde dat helemaal niets op.” Waarom er dan nu wel stappen worden gezet? Bongers: “Er is met name een belangrijke stap gezet door de minister. In het verleden had toenmalig staatssecretaris Sharon Dijksma wel pogingen gewaagd, maar zij zag niets in een sanering. “Die zou namelijk direct door Brussel worden afgekeurd”, zo was tenminste haar inschatting. Landbouwminister Carola Schouten heeft nu samen met Rijkswaterstaat en de provincies een bedrag van ruim 9 miljoen

TEKST
Rob Buiten

ILLUSTRATIES
Aerovista luchtfotografie, Fokke Baarssen, Janny Bosman, Sportvisserij Nederland en Klaas Vledder

euro gereserveerd om de visserij te verduurzamen. Dat geld is expliciet bedoeld voor herstructurering van de visserij, maar past binnen een compleet pakket van maatregelen voor het ecologisch herstel van het IJsselmeergebied.”

Opknappen ecosysteem

Voor een schets van wat er mis is in het IJsselmeer gaat Bongers 87 jaar terug in de tijd. “Met de aanleg van de Afsluitdijk in 1932 en vervolgens de verschillende inpolderingen is het ecosysteem van het IJsselmeer natuurlijk flink op zijn kop gezet. Van een groot getijdgebied met veel verschillen in diepte werd het IJsselmeer een statische badkuip met rechte wanden. Er is de laatste jaren behoorlijk veel geïnvesteerd in ecologisch herstel, bijvoorbeeld via projecten als de Marker Wadden, natuurontwikkeling langs de Houtribdijk, de Friese kust en straks ook de Vismigratierivier door de Afsluitdijk. Maar al die investeringen van in totaal honderden miljoenen euro’s worden tenietgedaan als je niet tegelijk naar de hoeveelheid gevangen vis kijkt.” De teloorgang van het ecosysteem IJssel- en Markermeer is volgens Bongers goed af te lezen aan de hoeveelheid sportvissers in het gebied. “Tot een jaar of twintig terug was het nog een behoorlijk goed sportvisserijgebied. Nu komen er nog hooguit tweeduizend sportvissers per jaar. Dat is voor zo’n groot gebied heel erg weinig.”

Het actieplan waar de PO IJsselmeervisserij, de overheid en ook belangenorganisaties als Sportvisserij Nederland, de coalitie Blauwe Hart Natuurlijk en Vogelbescherming Nederland hun handtekening onder hebben gezet, gaat uit van een visserijsector die alleen de ‘rente’, dus de aanwas van een verder stabiel visbestand mag wegvangen. In het plan staat te lezen dat onderzoekers van Wageningen Marine Research onderzoek zullen doen naar de gewenste omvang van de verschillende schubvissoorten en hoeveel ervan geoogst zou kunnen worden zonder dat bestand te schaden. Wanneer dat een duurzaam bestand is, wordt vervolgens bekeken hoeveel natuurlijke aanwas er van die verschillende vissoorten zal komen. Alleen binnen die aanwas, ofwel de ‘rente’ uit het actieplan, mag vervolgens door de beroepsvisserij worden geoogst. Daarbij moet ook rekening worden gehouden met de vogels en de waterkwaliteit. Het actieplan zal dit jaar nog niet leiden tot een krimp van de visserijsector. “Er moet eerst rust worden gecreëerd”, zo verklaart Bongers. ➤

Het grootste zoetwatermeer van Nederland heeft een ongekennde potentie voor baars. Een gewilde doelvis voor zowel de sport- als de beroepvisserij.

“Als we nu vooruitkijken, is het een goede zaak dat iedereen hetzelfde doel voor ogen heeft, namelijk een rijker ecosysteem in het IJsselmeergebied.”

“Maar uiterlijk in 2021 moet er een werkbaar stappenplan gerealiseerd zijn waar we mee aan de slag kunnen en waar ook compensatie van vissers die moeten stoppen met visserij op de schubvis, een onderdeel van zal zijn.”

Draagvlak

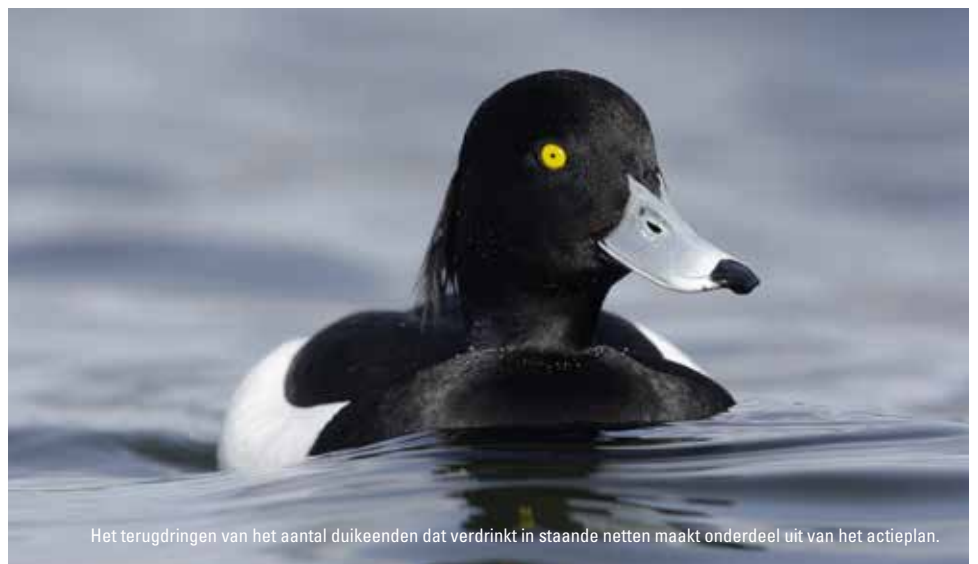
“Voor veel collega’s zal dit best slikken worden, maar we hebben hier wel voor getekend. Want behalve een soms pijnlijke ingreep, biedt dit actieplan straks ook zekerheid voor de vissers die wél door kunnen.” Dat zegt Johan Nooitgedagt, voorzitter van de Nederlandse Vissersbond. “Ook de vissers waren het eindeloze gediscussieer zat. Nu we onze handtekening hebben gezet is het een kwestie van vertrouwen winnen tussen de betrokken partijen.”

Wat dat betreft moesten vooral de beroepsvissers en Vogelbescherming Nederland van ver komen. In 2012 stonden zij nog lijnrecht tegenover elkaar bij de Raad van State. Die Raad gaf Vogelbescherming Nederland gelijk, toen zij stelden dat de overheid niet voldoende had aangetoond dat een vergunning voor de spieringvissers de natuurwaarden in het IJsselmeer niet zou aantasten. De vergunning werd dan ook geschorst, maar ondanks die uitspraak voeren de spieringvissers in de

dagen daarna gewoon uit, tot woede van de vogelbeschermers.

“We zullen vooral goed met elkaar in gesprek moeten blijven”, zegt Johan Nooitgedagt nu over die periode. “Veel collega’s hadden echt het idee dat men bezig was met een potje

‘vissertje pesten’. Er werden voor veel geld eilanden aangelegd en het water werd voedsel- armer gemaakt. En als er dan iets gebeurde met de spieringstand, dan moesten de vissers meteen wijken. Ik voelde mij in die dagen soms meer psycholoog dan visserijdeskundige.

Het terugdringen van het aantal duikenden dat verdrinkt in staande netten maakt onderdeel uit van het actieplan.

Het is essentieel dat het toekomstige onderzoek naar een duurzame visstand echt in samenspraak met de vissers wordt gedaan en dat maatregelen ook goed worden uitgelegd aan de beroepsgroep. Je hebt het hier per slot van rekening wel over familiebedrijven met een lange historie. Daar kun je niet lichtvaardig mee omspringen."

Namens Vogelbescherming Nederland beaamt woordvoerder Kees de Pater dat de periode rond 2012 een dieptepunt was in de verstandhouding met de visserij. "Maar als we nu vooruitkijken, is het een goede zaak dat iedereen hetzelfde doel voor ogen heeft, namelijk een rijker ecosysteem in het IJsselmeergebied." De belangen van de vogels in het gebied bij een duurzame visserij zijn tweeledig, legt De Pater uit. "Aan de ene kant gaat het om de voedselvoorziening voor onder meer sterns en verschillende soorten eenden. Het broedsucces van de sternkolonies op de eilanden van De Kreupel en de Marker Wadden hangt aantoonbaar samen met de beschikbaarheid van spiering in het IJssel- en Markermeer. Aan de andere kant gaat het ook over de bijvangst van duikeenden in de netten van de staand wantvisserij. In het actieplan is ook afgesproken dat er een goede monitoring moet komen van het aantal vogels dat sneuvelt in de netten van vissers. Dat aantal zal drastisch omlaag moeten", aldus De Pater.

Met een totaalplan naar Brussel

"De komende twee jaar worden de doelstellingen voor de bestanden van de belangrijkste schubvissen vastgelegd en vertaald in nieuwe vangstniveaus. Visbestanden moeten weer een kans krijgen om te herstellen." Dat zegt Jeroen Weertman, programmamanager namens het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. "Dit is nodig voor de natuur én voor de vissers. Hiermee maken we de visserij weer leefbaar op het IJsselmeer. Als een bepaalde schubvis minder gevangen kan worden, willen we daar geen algemene reducties op de vergunningen voor gaan afkondigen. We willen de beroepsvissers die blijven een goed toekomstperspectief bieden en vissers die gaan stoppen ondersteunen in het vinden van een alternatieve inkomstenbron of zo nodig een passende compensatie bieden." Het plan dat hiervoor wordt uitgewerkt zal uiteraard moeten voldoen aan de Europese regels voor staatssteun, waar staatssecretaris Dijksma destijds zo bang voor was. Of dat gaat lukken is niet zeker. Weertman: "We hebben wel goede hoop dat we daaraan kunnen voldoen, omdat de compensatie van vissers een onderdeel is van een compleet pakket van ecologisch herstel van het IJsselmeergebied. Of Brussel dit complete plan zal goedkeuren moet komend jaar duidelijk worden."

Ook Weertman benadrukt dat de weg naar dit actieplan een bijzondere is geweest. "Dit was niet 'het zoveelste project'. Dit was echt een kwestie van vertrouwen winnen. De visserij heeft de afgelopen eeuw zware klappen gehad door onder meer de inpolderingen, het

Ecologie en beroepvisserij kunnen goed samengaan wanneer alleen de 'rente' wordt gevangen.

voedselarm worden van het water en de reductiemaatregelen die daarop volgden. Dat heeft de sfeer onder de IJsselmeervissers geen goed gedaan. Dat merken de inspecteurs van de NVWA soms nu nog als ze het water op gaan. Het tegengaan van illegale visserij op de binnenwateren is natuurlijk ook heel anders dan, zeg, op de Noordzee. Op het IJsselmeer is een oever immers vaak dichtbij voor degenen die controles willen ontlopen. Het is daarom ook goed dat er nu een systeem is afgesproken waarbij de visserij transparant wordt over vangsten, bijvangsten en wie waar vaart. Dat maakt het beter mogelijk om illegale visvangsten op te sporen."

Sportvisserij Nederland-voorman Bongers heeft al goede suggesties klaarliggen voor alternatieve of aanvullende inkomstenbronnen voor beroepsvissers. "Net als op de Wadden en op de Noordzee kunnen beroepsvissers ook inkomen genereren door sportvissers te faciliteren. Want zodra dit plan vruchten gaat afwerpen en het complete ecosysteem knapt weer op, dan zie ik een IJsselmeer en een Markermeer voor me waar weer grote hoeveelheden snoekbaars, baars, karper en ook verschillende trekvisserij in voorkomen. Ik zie dankzij deze unieke overeenkomst echt weer perspectief voor zowel de natuur als de sportvisserij en de beroepvisserij in het IJsselmeergebied." ■

De laatste jaren wordt er veel geïnvesteerd in maatregelen gericht op het ecologisch herstel zoals de aanleg van de Marker Wadden.

